

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 604/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou, Hlavné námestie 7, Nové Zámky, proti postupu Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 147/2009 po podaní dovolania proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 12 Co 11/2020 z 23. februára 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 147/2009 po podaní dovolania proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 12 Co 11/2020 z 23. februára 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 147/2009 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **400 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Nové Zámky **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nové Zámky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **410,92 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a jeho argumentácia

1. Ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. októbra 2022, doplnenou 24. októbra 2022 a čiastočne prijatou na ďalšie konanie uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 604/2022 z 24. novembra 2022 sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 147/2009 po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 267/2020 zo 6. októbra 2020 (ďalej len „prvý nález“). Navrhuje prikázať okresnému súdu, aby bezodkladne postúpil súdny spis dovolaciemu súdu, priznať finančné zadost'učinenie vo výške 4 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. V napadnutom konaní sťažovateľ vystupuje na strane žalovaného v spore o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva. Proti v poradí druhému rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 12 Co 11/2020 z 23. februára 2021 podal sťažovateľ 31. mája 2021 dovolanie, ktoré doplnil originálom podania so zaručeným elektronickým podpisom 8. júna 2021. Okresný súd 8. júna 2022 vyrubil súdny poplatok za dovolanie vo výške 2 100,50 eur a 10. júna 2022 odoslal dovolanie žalobkyni na vyjadrenie. Advokátka sťažovateľa podaním zo 4. júla 2022 upozornila okresný súd na zjavnú protiprávnosť výzvy, keďže správna výška poplatku je v sume 66 eur. Okresný súd potom sťažovateľovi 26. augusta 2022 doručil opravenú výzvu so zákonnou výškou poplatku. Sťažovateľ poplatok obratom uhradil a zaslal súdu doklad o bankovom prevode. V októbri 2022 zistil, že dovolanie nebolo dovolaciemu súdu predložené.

3. Ústavný súd prvým nálezom vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa (uvedených aj v bode 1) postupom okresného súdu. Do dňa vyhotovenia ústavnej sťažnosti, teda 498 dní po podaní dovolania, nebolo dovolanie postúpené na rozhodnutie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky. Nečinnosťou súdu po dobu dlhšiu než 1 kalendárny rok vo vzťahu k podanému dovolaniu došlo k masívnemu a nedôvodnému porušeniu práv sťažovateľa. Okresný súd začal konať vo veci dovolania až po tom, ako jeho advokátka požiadala o nahliadnutie do spisu. Zistila, že vo veci dovolania súd nevykonal základné úkony podľa § 436 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Obdobie od podania, resp. doplnenia dovolania do dňa vyhotovenia sťažnosti považuje sťažovateľ za ústavne nekonformné a neobhájiteľné. Porušenie jeho práv naďalej trvá, keďže dovolanie sa nenachádza na dovolacom súde, v aplikácii elektronický súdny spis sa nenachádza ani predkladacia správa.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Vo vyjadrení z 8. decembra 2022 okresný súd uviedol, že aktuálne sa spis od 19. októbra 2022 nachádza na dovolacom súde v dôsledku podaného dovolania sťažovateľa. Po právoplatnosti prvého

nálezu sa spis vrátil okresnému súdu 16. marca 2021. Podľa registra súdu boli vykonané tieto úkony:

„- 31.05.2021 bolo súdu doručené dovolanie sťažovateľa proti rozsudku KS Nitra 12Co/11/2020-1020 zo dňa 23.02.2021,

- 23.06.2021 odoslaná výzva pre právnu zástupkyňu žalovaného o predloženie plnej moci na zastupovanie žalovaného v dovolacom konaní,

- 08.06.2022 bola vypracovaná a odoslaná výzva na zaplatenie SUP za dovolanie, bolo odoslané dovolanie žalovanej na vyjadrenie,

- 01.07.2022 doručené vyjadrenie žalovanej k dovolaniu žalobcu

- 05.07.2022 bol doručený súdu návrh sťažovateľa na opravu výzvy SUP,

- 11.08.2022 vydaná opravná výzva na zaplatenie SUP, doručený príkaz na úhradu ako aj vyjadrenie žalovanej k dovolaniu žalobcovi,

- 31.08.2022 doručený doklad o zaplatení SUP od žalobcu,

- 19.11.2022 vypracovaná predkladacia správa na NS SR a odoslanie spisu na NS SR.“

5. Skutočnosť, že od 23. júna 2021 do 8. júna 2022 neboli vykonané úkony súvisiace s rozhodnutím o podanom dovolaní, bola ovplyvnená počtom vecí v oddelení sudkyne.

II.2. Replika sťažovateľa:

6. Vo vyjadrení zo 16. decembra 2022 sťažovateľ označil vyjadrenie okresného súdu za korektné. Dodal, že 8. júna 2021 doplnil dovolanie podaním so zaručeným elektronickým podpisom a s priloženou plnou mocou vo forme zaručenej konverzie, preto výzva z 23. júna 2021 na predloženie plnej moci bola advokátke zasielaná v čase, keď súd plnou mocou už 15 dní disponoval. Pre nečinnosť súdu v období od júna 2021 do júna 2022, od júla do augusta 2022 a od augusta do novembra 2022 sťažovateľ vo vyjadrení súdu nenachádza ústavne konformné vysvetlenie. Nenachádza vysvetlenie ani na to, že v čase významného prekročenia lehoty podľa § 437 CSP súd doručuje výzvu na zaplatenie poplatku vo výške odporujúcej zákonu, čím nastali zbytočné preťahy a zbytočné trovy na strane dovolateľa. Opravená výzva na zaplatenie súdneho poplatku bola advokátke sťažovateľa doručená 26. augusta 2022, súdny poplatok bol uhradený pred uplynutím lehoty na zaplatenie a kópia dokladu bola odoslaná súdu. Z vyjadrenia súdu nevyplýva, že by sa sťažovateľ pričínil o vznik preťahov alebo že by preťahy mali objektívny podklad. Ide o reštančnú vec, kde ústavný súd konštatoval preťahy. Sťažovateľ zotrval na ústavnej sťažnosti a navrhol priznať náhradu trov právneho zastúpenia.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Sťažovateľ namieta porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru zbytočnými preťahmi v civilnom spore, ktorý je bez rozhodnutia o podanom mimoriadnom opravnom prostriedku.

III.1. K porušeniu označených práv postupom okresného súdu:

8. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť v ich obsahu (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

9. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prieťahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (I. ÚS 96/2019). Nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07). Okresný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, aby smeroval k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas konania nachádzal.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsah je v zásade rovnaký), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

11. Vo vzťahu k prvému kritériu ústavný súd zistil, že predmetom konania na súdoch je rozhodovanie v spore o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Po právoplatnom skončení konania je však toto kritérium úplne bezvýznamné, pretože predmetom posudzovania je vyhodnotenie procesného postupu okresného súdu iba po podaní dovolania (31. mája 2021) proti rozsudku odvolacieho súdu. Okresný súd mohol vykonávať len úkony prípravy dovolacieho konania podľa § 436 a § 437 CSP. Z predloženej ústavnej sťažnosti nevyplýva osobitný význam tejto veci pre sťažovateľa, z hľadiska judikatúry ústavného súdu, resp. Európskeho súdu pre ľudské práva nejde o konanie, pri ktorom je zvýšená požiadavka na rýchlosť konania.

12. Ku kritériu správania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ neprispel žiadnym výrazným spôsobom k doterajšej dĺžke napadnutého konania po podaní dovolania. Dodržiaval procesné lehoty, reagoval na výzvy súdu. Nezaplátil síce súdny poplatok na základe výzvy z júna 2022, ktorá však bola výsledkom nesprávneho postupu súdu. Po doručení novej výzvy poplatok uhradil, čo oznámil aj súdu.

13. V súvislosti s hodnotením samotného postupu všeobecného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd konštatuje, že účastníci sa na popise priebehu napadnutého konania zhodli. Ústavný súd preto z neho vychádzal ako z nespornej skutočnosti bez potreby ďalšieho reprodukovania úkonov súdu. Pre správnosť však dodáva, že k predloženiu spisu dovolaciemu súdu a prideleniu sp. zn. 7 Cdo 223/2022 došlo 20. októbra 2022, teda nie v novembri, ako uviedol okresný súd.

14. Predmetom prieskumu v tomto konaní môže byť postup okresného súdu po právoplatnosti prvého nálezu, resp. vzhľadom na viazanosť návrhom [§ 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] od podania dovolania 31. mája 2021 doplneného

8. júna 2021. Na úvod ústavný súd konštatuje, že od podania dovolania do podania ústavnej sťažnosti uplynul 1 rok a 4 mesiace.

15. Ústavný súd sa stotožnil s námietkami sťažovateľa, že postup okresného súdu v súvislosti s prípravou na predloženie dovolania podaného v máji 2021 sa vyznačoval nečinnosťou. Inak nemožno označiť postup súdu, ktorý po podaní dovolania vyzval sťažovateľa na predloženie plnej moci a potom až takmer o jeden rok vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, aj to v nesprávnej výške. Okresný súd teda nekonal sústredene. Spolu to viedlo k predĺženiu dovolacieho konania. Z hľadiska označeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd vyhodnotil postup okresného súdu ako celok za dosahujúci intenzitu porušenia základného práva.

16. Pokiaľ ide o vykonanie procesných úkonov súvisiacich s podaným dovolaním, ide o jednoduché a štandardné procesné úkony „administratívnej povahy“, ktoré si nevyžadujú osobitnú časovú alebo odbornú náročnosť. Primeranou a z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľnou dobou, v ktorej súd prvej inštancie realizuje procesné úkony po podaní dovolania podľa § 436 a § 437 CSP (a to aj s prípadným odstránením väd predloženého dovolania a jeho príloh), by podľa názoru ústavného súdu mala byť doba do troch mesiacov. V opačnom prípade sa úplne stráca význam slova „bezodkladne“ a absencia rýchlosti postupu súdu v takých jednoduchých úkonoch dokáže výrazne prispieť k predĺženiu celkovej dĺžky konania (I. ÚS 437/2021).

17. Podľa názoru ústavného súdu sa okresný súd dopustil nečinnosti, ako aj nesústredenej činnosti pri príprave dovolacieho konania, a to napriek celkovej dovtedajšej dĺžke konania do právoplatného skončenia sporu a aj napriek prvému nálezu, čím sa dopustil porušenia označených práv sťažovateľa. Celková dĺžka napadnutého konania je z ústavného hľadiska neakceptovateľná. Podľa zistenia ústavného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd vyslovil, že tieto práva sťažovateľa porušené boli (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

19. Ústavný súd v nadväznosti na svoje zistenia neprikázal okresnému súdu predložiť spis dovolaciemu súdu, pretože k tomu už medzičasom došlo. Príkaz konať vo veci bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu) by vzhľadom na namiatané a zistené porušenie základného práva i na doterajšie neskončenie konania mal byť konajúcemu súdu adresovaný. Po vrátení spisu z dovolacieho súdu môže vzniknúť potreba, aby okresný súd opäť konal (§ 454 CSP), môže teda ovplyvniť dĺžku dovolacieho konania do jeho právoplatného skončenia.

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia, čo odôvodňuje tým, že napriek prvému nálezu opätovne v konaní vznikli prietahy, a to nečinnosťou, resp. neefektívnou činnosťou (vyrubovanie súdneho poplatku v 31-násobku zákonnej výšky) súdu.

Lehota bezodkladne nie je síce legislatívne ukotvená, v zmysle rozhodovacej praxe súdov však zodpovedá dňom, max. týždňom, a nie lehote rok, rok a pol. Prihliadnuť žiada aj na celkovú dĺžku konania, ktorá splňa kritériá extrémnych priet'ahov podľa praxe ústavného súdu.

22. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení výšky primeraného zadosťučinenia zohľadnil ústavný súd svoju judikatúru a zásadu spravodlivosti, ako aj skutočnosť, že sťažovateľ mohol dôvodne pociťovať právnu neistotu spôsobenú neúčinným postupom okresného súdu. Do úvahy zobral tiež celkovú dĺžku konania, postoj a správanie sťažovateľa v súdnom konaní. Zohľadnené bolo aj zavinenie súdu vo vzťahu k možnostiam urýchliť svoje konanie. Ústavný súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že primerané finančné zadosťučinenie v tejto veci predstavuje sumu 400 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej vyčíslenej sume 410,92 eur (bod 4 výroku nálezu).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [ďalej len „vyhláška“ (§ 11 ods. 3 vyhlášky)]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je vo výške 193,83 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 11,63 eura (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu). Nepriznanie odmeny za tretí úkon (vyjadrenie zo 16. decembra 2022 k vyjadreniu súdu k ústavnej sťažnosti) ústavný súd odôvodňuje tým, že právna zástupkyňa sťažovateľa v tomto podaní iba zopakovala skutočnosti už skôr uvedené v ústavnej sťažnosti, ktoré preto nemali vplyv na rozhodnutie ústavného súdu vo veci samej.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu